

Sanna Matinniemi nostaa karjalan täysivaltaiseksi taidemusiikin kieleksi

Raju tilanne saksalaisessa junassa herätti Wienissä asuvan oopperalaulaja Sanna Matinniemen pohtimaan juuriaan ja etsimään karjalaisia lauluja.

Teksti **KATRI KOVASIIPPI**, kuva **PASI LEINO**

”Oli Venäjän hyökkäyssodan toinen päivä vuonna 2022. Olin junassa, matkalla kotoani Wienistä Dresdenin oopperataloon koelauluun. Jossain kohtaa matkaa juna alkoi yllättäen täyttyä ukrainalaisista pakolaisista; junaan nousi naisia, lapsia ja vanhuksia. Heillä ei ollut euroja, ei rahaa, oli vain kova jano ja nälkä”, Wienissä jo 13 vuotta asunut oopperalaulaja, sopraano **Sanna Matinniemi** muistelee.

”Jostain syystä olin varannut matkalle mukaan huomattavan suuren määrän vettä, ruokaa, hedelmiä, mustikoita ja mansikoita. Aloin jakaa niitä heille. En unohda noiden äitien kiitollisia ilmeitä, enkä etenkin erästä vanhusta, joka vain hoki ’voda, voda’, ’vettä, vettä’. Kärryjen kanssa kulkeva junan työntekijä pyysi heiltä vesipulloista maksua eikä ensin ymmärtänyt ollenkaan, minkä tilanteen keskellä yhtäkkiä olimme. Sanoin maksavani vedet vaikka itse.”

Junassa oli tarjolla runsaasti vesipulloja, ja lopulta myös junan työntekijä tajusi tilanteen. Sotaa paenneet ihmiset saivat kiipeäsi tarvitsemaansa juotavaa. Matinniemen uralle tapaus toi voimakkaan käänteen.

”Tuoh matkan aikana havahduin todella karjalaisiin juuriini. Mummini ja hänen sukunsa olivat kotoisin Raja-Karjalasta, Kuolisimaan kylästä. Olen tiennyt perheeni evakkotaustasta, mutta vasta nyt se tietoisuus todella meni tunnetasolle.”

MATINNIEMI HAVAHTUI huomaamaan, ettei karjalaisia ja karjalankielisiä lauluja esitetä taidemusiikin alalla lainkaan.

”**Raita Karpo** levytti paljon karjalaisia lauluja, myös karjalan kielellä, mutta siitä on jo 50 vuotta”, hän toteaa.



Oopperalaulaja Sanna Matinniemi tuo karjalan kielen klassisen musiikin kehykseen.

Matinniemi ryhtyi kuumeisesti etsimään fyysistä materiaalia. Hän tilasi eri kirjas-toista valtavan määrän karjalaisia laulukirjoja ja vanhoja nuotteja.

”On yllättävää, että myös karjalankielisten laulujen materiaalia löytyy paljon. Nuottimateriaalia niistä on kustannettu jo vuosikymmeniä, mutta konserttilavoilla sitä ei juuri tehdä.”

Alkoi syntyä konserttiohjelmisto, jonka antia saadaan nauttia alkukesästä lähtien Suomen eri kaupungeissa.

”Kun karjalan kieli ja karjalaiset laulut asetetaan klassisen musiikin kehykseen, karjalan kieli lakkaa olemasta marginaalinen. Siitä tulee täysvaltainen laulukieli, kuten saksa ja italia. Tämä on jäänyt tekemättä ihan kokonaan”, Matinniemi korostaa.

”Klassinen, koulutettu ääni voi tuoda aivan valtavasti tähän katoamassa olevaan kansanlauluperinteeseen. Oopperalaulajat

eivät esitä karjalaista laulumusiikkia siinä määrin kuin minä aion tehdä tästä vuodesta eteenpäin.”

Matinniemen aluevaltaus ei rajoitu pelkästään Suomeen.

”Minulla on kansainvälisiä kontakteja, ja urani on keskittynyt ulkomaille jo pitkään. Aion viedä nämä karjalaiset laulut myös ulkomaille.”

ERI LAULUKIELTEN HALTUUNOTTO on Sanna Matinniemen tuttua. Oopperalavoilla laulukieli on hallittava niin hyvin, ettei aksentti kuulu läpi. Tähän mennessä tuttujen laulukielienä italian, saksan, venäjän ja tšekin rinnalla karjala tuntuu läheiseltä.

”Karjalan kielen taito on kehittynyt laulaessa”, sanoo Matinniemi.

”Olen aina ensin suomentanut itselleni laulut, joita esitän, oli kieli mikä tahansa. Teksti on lauluissa yhtä tärkeä kuin melodia. Olen myös tottunut siihen, ettei yleisö ymmärrä, mitä laulan. Sen vuoksi tykkään kääntää laulutekstit käsiohjelmiin tai kertoa konsertissa suusanallisesti, mistä laulut kertovat.”

Karjalaisten kansanlaulujen maailma vetoaa Matinniemen syviin tuntoihin.

”Nämä laulut ovat hyvin tosia – ne ovat hyvin erilainen maailma kuin oopperat ja liedit. Oopperat ovat satuja, mutta näitä karjalaisia kansanlauluja on laulettu arjessa ja elämässä, ne ovat hyvin rehellisiä.”

Toukokuussa, Valamon taiteilijaresidensinsä jälkeen, Sanna Matinniemi käynnistää karjalaisten konserttiansa sarjan Suomessa yhdessä pianisti **Jenna Ristilän** kanssa. Lauluja kuullaan sekä suomeksi että karjalaksi. ■

Vinkki: Sanna Matinniemen karjalaisten laulujen konserttikalenteri löytyy esimerkiksi Instagramista: [@sannamatinniemi](https://www.instagram.com/sannamatinniemi).
Tiedustelut: info@sannamatinniemi.com.